

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 7 marca 2013 r.*

Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących — Artykuł 46a rozporządzenia (EWG) nr 1408/71 — Krajowe przepisy zapobiegające kumulacji — Emerytura — Podwyższenie kwoty wypłacanej przez państwo członkowskie — Renta rodzinna — Obniżenie kwoty wypłacanej przez inne państwo członkowskie

W sprawie C-127/11

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez arbeidshof te Antwerpen (Belgia) postanowieniem z dnia 3 marca 2011 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 11 marca 2011 r., w postępowaniu:

Aldegonda van den Booren

przeciwko

Rijksdienst voor Pensioenen,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: M. Ilešič, pełniący obowiązki prezesa piątej izby, J.J. Kasel (sprawozdawca) i M. Safjan, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Cruz Villalón,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu rządu belgijskiego przez L. Van den Broeck i C. Pochet, działające w charakterze pełnomocników, wspierane przez P. Vanagta i E. Poolsa, advocaten,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez V. Kreuzschitzta oraz M. van Beeka, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

* Język postępowania: niderlandzki.

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 46a rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, zmienionego i zaktualizowanego rozporządzeniem Rady (WE) nr 118/97 z dnia 2 grudnia 1996 r. (Dz.U. 1997, L 28, s. 1), zmienionym rozporządzeniem (WE) nr 1386/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 czerwca 2001 r. (Dz.U. L 187, s. 1) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1408/71”), jak również wykładni art. 4 ust. 3 TUE oraz art. 45–48 TFUE.
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między A. van den Booren a Rijksdienst voor Pensioenen (krajowym biurem emerytalnym, zwanym dalej „RVP”) w przedmiocie stosowania belgijskich przepisów zapobiegających kumulacji przy określaniu kwoty renty rodzinnej wypłacanej w Belgii na rzecz skarżącej.

Ramy prawne

Uregulowania Unii

- 3 Zgodnie z art. 12 ust. 2 rozporządzenia nr 1408/71:
„Przepisy ustawodawstw państwa członkowskiego dotyczące zmniejszenia, zawieszenia lub zniesienia w przypadkach kumulacji jednego świadczenia z innymi świadczeniami z tytułu zabezpieczenia społecznego lub z innymi rodzajami dochodu stosuje się, nawet jeżeli chodzi o świadczenia nabyte na podstawie ustawodawstwa innego państwa członkowskiego lub gdy te dochody uzyskano na terytorium innego państwa członkowskiego, chyba że niniejsze rozporządzenie stanowi inaczej”.
- 4 Rozdział 3 rozporządzenia nr 1408/71, zatytułowany „Starość i śmierć (emerytury i renty rodzinne)”, obejmuje art. 44–51a.
- 5 Artykuł 45 rozporządzenia nr 1408/71 dotyczy uwzględniania okresów ubezpieczenia lub zamieszkania ukończonych z uwzględnieniem ustawodawstwa, któremu podlegali pracownik najemny lub osoba prowadząca działalność na własny rachunek w celu nabycia, zachowania lub odzyskania prawa do świadczeń.
- 6 Artykuł 46 rozporządzenia nr 1408/71 określa w swym ust. 1 zasady stosowane, w przypadku gdy warunki wymagane przez ustawodawstwo państwa członkowskiego do uzyskania prawa do świadczeń zostały ukończone bez konieczności stosowania przepisów art. 45 tego rozporządzenia. Artykuł 46 ust. 2 wspomnianego rozporządzenia określa zasady stosowane, w przypadku gdy warunki wymagane przez ustawodawstwo państwa członkowskiego do uzyskania prawa do świadczeń są spełnione dopiero po zastosowaniu rzeczonoego art. 45.
- 7 Artykuł 46a rozporządzenia nr 1408/71, który dotyczy przepisów ogólnych odnoszących się do zmniejszenia, zawieszenia lub zniesienia stosowanych do świadczeń z tytułu inwalidztwa, starości lub dla osób pozostałych przy życiu zgodnie z ustawodawstwami państw członkowskich, stanowi:
„1. Do celów niniejszego rozdziału kumulacja świadczeń tego samego rodzaju oznacza wszelkie skumulowanie świadczeń z tytułu inwalidztwa, starości i dla osób pozostałych przy życiu, obliczone lub wypłacone na podstawie okresów ubezpieczenia i/lub zamieszkania ukończonych przez tę samą osobę.

2. Do celów niniejszego rozdziału kumulacja świadczeń różnego rodzaju oznacza wszelkie skumulowanie świadczeń, które nie mogą być uważane za świadczenia tego samego rodzaju w rozumieniu ust. 1.

3. W celu zastosowania przepisów dotyczących zmniejszenia, zawieszenia lub zniesienia przewidzianych przez ustawodawstwo państwa członkowskiego w przypadku kumulacji świadczeń z tytułu inwalidztwa, starości lub dla osób pozostałych przy życiu ze świadczeniami tego samego rodzaju lub ze świadczeniem różnego rodzaju bądź z innymi dochodami stosuje się następujące zasady:

- a) uwzględnia się świadczenia uzyskane zgodnie z ustawodawstwem innego państwa członkowskiego lub inne dochody osiągnięte w innym państwie członkowskim, o ile ustawodawstwo pierwszego państwa członkowskiego przewiduje uwzględnianie świadczeń lub dochodów osiągniętych za granicą;
 - b) uwzględnia się wysokość świadczeń do wypłaty przez inne państwo członkowskie przed potrąceniem podatków, składek na ubezpieczenie społeczne oraz innych indywidualnych opłat lub potrąceń;
 - c) nie uwzględnia się kwoty świadczeń uzyskanych zgodnie z ustawodawstwem innego państwa członkowskiego wypłacanych na podstawie ubezpieczenia dobrowolnego lub fakultatywnego kontynuowanego;
 - d) jeżeli przepisy dotyczące zmniejszenia, zawieszenia lub zniesienia stosuje się zgodnie z ustawodawstwem jednego państwa członkowskiego z powodu korzystania przez zainteresowanego ze świadczeń podobnego lub innego rodzaju, należnych zgodnie z ustawodawstwem innych państw członkowskich, lub z innych dochodów osiągniętych na terytorium innych państw członkowskich, świadczenie należne zgodnie z ustawodawstwem pierwszego państwa członkowskiego może być zmniejszone wyłącznie w granicach kwoty świadczeń należnych zgodnie z ustawodawstwem lub dochodów osiągniętych na terytorium innych państw członkowskich”.
8. Artykuł 46b ust. 1 tego rozporządzenia, dotyczący przepisów szczególnych stosowanych w przypadku kumulacji świadczeń tego samego rodzaju zgodnie z ustawodawstwem dwóch lub kilku państw członkowskich, brzmi następująco:

„Przepisów dotyczących zmniejszenia, zawieszenia lub zniesienia przewidzianych w ustawodawstwie państwa członkowskiego nie stosuje się do świadczeń obliczonych zgodnie z art. 46 ust. 2”.

Uregulowania belgijskie

9. Artykuł 52 ust. 1 arrêé royal, du 21 décembre 1967, portant règlement général du régime de pension de retraite et de survie des travailleurs salariés (rozporządzenia królewskiego z dnia 21 grudnia 1967 r. w sprawie ogólnej regulacji systemu rent rodzinnych i emerytur dla pracowników; *Moniteur belge* z dnia 16 stycznia 1968 r.), zmienionego przez arrêé royal du 9 juillet 1997 (rozporządzenie królewskie z dnia 9 lipca 1997 r.; *Moniteur belge* z dnia 9 sierpnia 1997 r.) (zwanego dalej „rozporządzeniem królewskim z dnia 21 grudnia 1967 r.”), stanowi:

„Jeżeli pozostały przy życiu małżonek może ubiegać się z jednej strony o rentę rodzinną w ramach systemu emerytalnego pracowników najemnych i z drugiej strony o przynajmniej jedno ze świadczeń emerytalnych w ramach systemu emerytalnego pracowników najemnych lub o inne równoważne mu świadczenie szczególne zgodnie z systemem emerytalnym pracowników najemnych lub z innym

systemem emerytalnym, renta rodzinna może być kumulowana ze wspomnianymi świadczeniami emerytalnymi wyłącznie do wysokości 110% kwoty renty rodzinnej, która zostałaby przyznana pozostającemu przy życiu małżonkowi z tytułu pełnego ukończenia okresów składkowych.

[...]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 10 A. van den Booren, urodzona w dniu 18 sierpnia 1920 r., zamieszkuje w Maastricht (Niderlandy). Jej małżonek, J. Bartels, zmarły w dniu 1 marca 1982 r., był zatrudniony uprzednio, między innymi w okresie od 1951 r. do 1961 r., jako górnik w kopalni w Belgii.
- 11 Na mocy decyzji administracyjnej z dnia 11 lipca 1986 r. RVP przyznało A. van den Booren z mocą wsteczną, począwszy od dnia 1 sierpnia 1985 r., belgijską rentę rodzinną w wysokości 1 879,03 EUR brutto rocznie (indeks 319,78). Począwszy od tego samego dnia skarżąca pobiera również niderlandzką emeryturę na podstawie Algemene Ouderdomswet (ustawy o powszechnym ubezpieczeniu emerytalnym, zwanej dalej „AOW”) w wysokości 827,13 EUR miesięcznie.
- 12 Decyzją z dnia 20 maja 2003 r. niderlandzka emerytura A. van den Booren została podwyższona do kwoty 869,24 EUR miesięcznie (czyli 10 430,88 EUR rocznie) z mocą wsteczną od dnia 1 stycznia 2002 r.
- 13 Podwyżka ta wynikała z faktu, że pod koniec roku 2002 ustawodawca niderlandzki uzupełnił lukę prawną dotyczącą sytuacji niektórych zamężnych kobiet zamieszkałych w Niderlandach, których małżonkowie nie byli objęci ubezpieczeniem na podstawie AOW z uwagi na wykonywanie w okresie od 1 stycznia 1957 r. do dnia 1 stycznia 1980 r. działalności zawodowej za granicą.
- 14 W dniu 23 stycznia 2004 r. Bureau voor Belgische Zaken (biuro do spraw belgijskich) doręczyło RVP odpis decyzji z dnia 20 maja 2003 r.
- 15 Pismem poleconym z dnia 12 sierpnia 2004 r. RVP poinformowało A. van den Booren o zmianie decyzji z dnia 11 lipca 1986 r., w wyniku czego w następstwie podwyższenia jej niderlandzkiej emerytury z dniem 1 stycznia 2002 r. przysługująca jej belgijska renta rodzinna, wynosząca w tym samym dniu 2 845,49 EUR, została obniżona do kwoty 1 866,18 EUR brutto rocznie (indeks: 107,30). W tym samym piśmie RVP zażądało od A. van den Booren zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń za okres od dnia 1 marca 2004 r. do dnia 31 lipca 2004 r. w łącznej wysokości 506,45 EUR.
- 16 Aldegonda van den Booren odwołała się od decyzji zmieniającej wysokość przysługującej jej renty rodzinnej i wzywającej ją do zwrotu świadczeń do arbeidsrechtbank te Tongeren (sądu pracy w Tongeren), który w wyroku z dnia 21 października 2009 r. uznał skargę za bezzasadną. Odnosząc się bardziej szczegółowo do podnoszonego przez A. van den Booren argumentu opartego na art. 46a rozporządzenia nr 1408/71, sąd ten stwierdził, że nie doszło do naruszenia tego przepisu. Wobec tego, że niderlandzka emerytura winna być traktowana jako świadczenie zastępujące emeryturę, należało dokonać, zgodnie z art. 46a ust. 3 lit. a) rozporządzenia nr 1408/71, obniżenia belgijskiej renty rodzinnej (zob. wyrok z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie C-107/00 Insalaca, Rec. s. I-2403).
- 17 Ponadto sąd ten uznał, że nie doszło także do naruszenia podstawowej swobody przepływu pracowników. Przywoływane w tym kontekście przez A. van den Booren wyroki (z dnia 5 października 1994 r. w sprawie C-165/91 van Munster, Rec. s. I-4661; z dnia 26 września 2000 r. w sprawie C-262/97 Engelbrecht, Rec. s. I-7321) dotyczyły odmiennych sytuacji. Zdaniem tego sądu art. 52 ust. 1 rozporządzenia królewskiego z dnia 21 grudnia 1967 r. ma zastosowanie w tym samym stopniu do

obywateli belgijskich, którzy pozostali w Belgii, co do pracowników migrujących, w związku z czym zastosowanie zasady określonej w art. 52 tego rozporządzenia nie prowadzi do zmniejszenia łącznych dochodów A. van den Booren.

- 18 W dniu 27 listopada 2009 r. A. van den Booren wniosła od tego orzeczenia apelację do arbeidshof te Antwerpen. Podnosi ona, że zastosowanie art. 52 ust. 1 rozporządzenia królewskiego z dnia 21 grudnia 1967 r. narusza art. 46a rozporządzenia nr 1408/71, a w każdym wypadku stanowi ograniczenie prawa do swobodnego przemieszczania się osób, ustanowionego w art. 39–42 WE. Aldegonda van den Booren powołuje się w tym względzie na wyżej wymienione wyroki w sprawie van Munster i w sprawie Engelbrecht, na podstawie których sąd krajowy jest zobowiązany do dokonywania wykładni prawa krajowego w sposób zgodny z wymogami prawa Unii i do odstąpienia od stosowania przepisów tego prawa, jeżeli ich zastosowanie, w połączeniu ze stosowaniem prawa innego państwa członkowskiego, prowadziłyby do rezultatu niezgodnego z tymi wymogami.
- 19 W tych okolicznościach arbeidshof te Antwerpen postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy art. 52 ust. 1 rozporządzenia królewskiego z dnia 21 grudnia 1967 r. [...], zgodnie z którym obniżona zostaje renta rodzinna wskutek podwyższenia emerytury przysługującej na podstawie [AOW] ze względu na ustanowienie równouprawnienia kobiet i mężczyzn w ramach ustawy z dnia 28 marca 1985 r., jest zgodny z prawem [Unii], a w szczególności z art. 46a rozporządzenia (EWG) nr 1408/71 [...]?
- 2) Czy art. 52 ust. 1 rozporządzenia królewskiego z dnia 21 grudnia 1967 r. [...] – interpretowany w ten sposób, że emeryturę pobieraną na podstawie [AOW] należy rozumieć jako emeryturę lub jako świadczenie równoważne w rozumieniu tego przepisu – jest zgodny z prawem [Unii], a w szczególności z [art. 4 ust. 3 TUE i z art. 45–48 TFUE], a w przypadku niezgodności, czy należy zaniechać stosowania art. 52 ust. 1 rozporządzenia królewskiego z dnia 21 grudnia 1967 r. [...]?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie dopuszczalności

- 20 W przedstawionych uwagach na piśmie rząd belgijski przede wszystkim zakwestionował dopuszczalność niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym z uwagi na to, że sąd odsyłający nie wyjaśnił w sposób wystarczający faktycznego i prawnego kontekstu sprawy ani też konieczności wystąpienia z pytaniami prejudycjalnymi.
- 21 W tym względzie należy przypomnieć, że wyłącznie do sądów krajowych, przed którymi toczy się spór i które wobec tego muszą przyjąć na siebie odpowiedzialność za wydane orzeczenie, należy ocena, w świetle konkretnych okoliczności każdej sprawy, zarówno niezbędności orzeczenia prejudycjalnego do wydania wyroku, jak i znaczenia dla sprawy pytań skierowanych do Trybunału. W związku z tym, jeśli postawione pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest co do zasady zobowiązany do wydania orzeczenia (wyroki: z dnia 10 marca 2009 r. w sprawie C-169/07 Hartlauer, Zb.Orz. s. I-1721, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 1 lipca 2010 r. w sprawie C-393/08 Sbarigia, Zb.Orz. s. I-6337, pkt 19).
- 22 Z powyższego wynika, że pytania dotyczące wykładni prawa Unii korzystają z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy. Odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w trybie prejudycjalnym, o które wniósł sąd krajowy, jest więc możliwa tylko wtedy, gdy okazuje się oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wniesiono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub przedmiotem sporu przed

sądem krajowym, gdy problem jest natury hipotetycznej lub gdy Trybunał nie dysponuje elementami stanu faktycznego lub prawnego koniecznymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na pytania, które zostały mu przedstawione (zob. podobnie wyrok z dnia 5 grudnia 2006 r. w sprawach połączonych C-94/04 i C-202/04 Cipolla i in., Zb.Orz. s. I-11421, pkt 25; ww. wyrok w sprawie Sbarigia, pkt 20).

- 23 W przypadku postępowania głównego tak jednak nie jest. Wystarczy bowiem stwierdzić, że postanowienie odsyłające opisuje w sposób wystarczający ramy prawne i stan faktyczny sporu będącego przedmiotem tego postępowania, umożliwiając Trybunałowi udzielenie użytecznej odpowiedzi na przedstawione pytania.
- 24 Dodatkowo należy wskazać, że rząd belgijski był w stanie zająć stanowisko wobec przedstawionych pytań, co wynika ze złożonych przez niego zgodnie z art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej uwag na piśmie.
- 25 W związku z powyższym niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest dopuszczalny.

Co do istoty

- 26 Na wstępie należy przypomnieć, że Trybunał nie jest właściwy do tego, by w ramach procedury wprowadzonej na mocy art. 267 TFUE orzekać o zgodności norm prawa krajowego z przepisami prawa Unii, niemniej jednak może on dostarczyć sądowi krajowemu wszystkich elementów wykładni dotyczących prawa Unii, które pozwolą temu ostatniemu ocenić zgodność danych norm z uregulowaniami Unii (zob. w szczególności wyrok z dnia 15 grudnia 1993 r. w sprawie C-292/92 Hünermund i in., Rec. s. I-6787, pkt 8).
- 27 I tak oba przedstawione pytania prejudycjalne, które należy rozpatrzyć łącznie, winny być rozumiane jako zmierzające zasadniczo do ustalenia, czy przepisy rozporządzenia nr 1408/71, a w szczególności art. 46a tego aktu, należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie stosowaniu przepisów państwa członkowskiego, zgodnie z którymi renta rodzinna pobierana w tym państwie członkowskim podlega obniżeniu w następstwie podwyższenia emerytury pobieranej na podstawie ustawodawstwa innego państwa członkowskiego, oraz – w przypadku udzielenia na to pytanie odpowiedzi przeczącej – czy na przeszkodzie stosowaniu takich uregulowań krajowych stoi prawo pierwotne Unii, a w szczególności art. 4 ust. 3 TUE i art. 45–48 TFUE.
- 28 Należy przypomnieć na wstępie, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przepis krajowy uznać należy za przepis zmniejszający w rozumieniu rozporządzenia nr 1408/71, jeżeli skutkiem narzuconego przez niego obliczenia jest obniżenie wysokości emerytury, której zainteresowany może się domagać, z powodu korzystania ze świadczenia w innym państwie członkowskim (ww. wyrok w sprawie Insalaca, pkt 16).
- 29 W tym względzie z art. 12 ust. 2 rozporządzenia nr 1408/71 wynika, że przewidziane w ustawodawstwie państwa członkowskiego przepisy zmniejszające mogą, z zastrzeżeniem odmiennych przepisów tego rozporządzenia, być stosowane wobec osób pobierających świadczenie wypłacane przez to państwo, jeżeli osoby te są uprawnione do pobierania innych świadczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego, nawet jeżeli są to świadczenia nabyte na podstawie ustawodawstwa innego państwa członkowskiego (ww. wyrok w sprawie Insalaca, pkt 22).
- 30 Wyjątek od zasady ustanowionej w art. 12 ust. 2 rozporządzenia nr 1408/71 został przewidziany w art. 46b ust. 1 tego rozporządzenia, który stanowi, że w przypadku kumulacji świadczeń tego samego rodzaju przepisów dotyczących zmniejszenia przewidzianych w ustawodawstwie krajowym nie stosuje się do świadczeń obliczonych zgodnie z art. 46 ust. 2 wspomnianego rozporządzenia (ww. wyrok w sprawie Insalaca, pkt 23).

- 31 W tym zakresie z utrwalonego orzecznictwa wynika, że świadczenia z tytułu zabezpieczenia społecznego winny być postrzegane jako posiadające ten sam charakter w rozumieniu art. 12 ust. 2 rozporządzenia nr 1408/71, jeżeli ich przedmiot i cel, a także podstawa wyliczenia i warunki przyznania są identyczne (wyroki: z dnia 6 października 1987 r. w sprawie 197/85 Stefanutti, Rec. s. 3855, pkt 12; z dnia 11 sierpnia 1995 r. w sprawie C-98/94 Schmidt, Rec. s. I-2559, pkt 24; ww. wyrok w sprawie Insalaca, pkt 24).
- 32 Artykuł 46a ust. 1 rozporządzenia nr 1408/71 precyzuje, że kumulacja świadczeń tego samego rodzaju oznacza wszelkie skumulowanie świadczeń z tytułu inwalidztwa, starości i dla osób pozostałych przy życiu „obliczonych lub wypłaconych na podstawie okresów ubezpieczenia i/lub zamieszkania ukończonych przez tę samą osobę”. Zgodnie z art. 46a ust. 2 rozporządzenia nr 1408/71 świadczenia obliczone lub wypłacane na podstawie okresów ukończonych przez dwie różne osoby nie mogą być uważane za świadczenia tego samego rodzaju w rozumieniu art. 46a ust. 1 tego rozporządzenia (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Stefanutti, pkt 13; wyrok z dnia 12 lutego 1998 r. w sprawie C-366/96 Cordelle, Rec. s. I-583, pkt 20, 21).
- 33 Tymczasem w zakresie, w jakim w świetle przedłożonych Trybunałowi uwag na piśmie okazuje się, że renta rodzinna pobierana przez A. van den Booren została obliczona na podstawie kariery zawodowej jej zmarłego małżonka, natomiast niderlandzka emerytura została przez nią uzyskana osobiście, te dwa świadczenia nie mogą zostać uznane za świadczenia tego samego rodzaju objęte wyjątkiem przewidzianym w art. 46b ust. 1 rozporządzenia nr 1408/71.
- 34 W konsekwencji rozporządzenie nr 1408/71 nie stoi na przeszkodzie stosowaniu krajowego przepisu zapobiegającego kumulacji takiego jak wskazany przez sąd odsyłający, z zastrzeżeniem poszanowania granic ustanowionych przez rozporządzenie nr 1408/71.
- 35 W tym względzie rozporządzenie nr 1408/71, a w szczególności art. 46a ust. 3 lit. d) tego aktu, przewiduje, że jeżeli przepis zapobiegający kumulacji stosuje się zgodnie z ustawodawstwem jednego państwa członkowskiego z powodu korzystania przez zainteresowanego ze świadczeń tego samego lub innego rodzaju należnych zgodnie z ustawodawstwem innego państwa członkowskiego, świadczenie należne zgodnie z ustawodawstwem pierwszego państwa członkowskiego może być zmniejszone wyłącznie w granicach kwoty świadczeń należnych zgodnie z ustawodawstwem innego państwa członkowskiego (ww. wyrok w sprawie Cordelle, pkt 14).
- 36 A zatem na podstawie tego przepisu belgijska renta rodzinna zainteresowanej może zostać obniżona wyłącznie w granicach kwoty niderlandzkiej emerytury (ww. wyrok w sprawie Cordelle, pkt 15).
- 37 W tych okolicznościach należy uznać, że art. 46a rozporządzenia nr 1408/71 nie stoi na przeszkodzie stosowaniu przepisów państwa członkowskiego, zgodnie z którymi renta rodzinna pobierana w tym państwie podlega obniżeniu w następstwie podwyższenia emerytury pobieranej na podstawie ustawodawstwa innego państwa członkowskiego, z zastrzeżeniem poszanowania wymogów określonych w art. 46a ust. 3 lit. d) tego rozporządzenia.
- 38 Jednakże dokonana w ten sposób wykładnia rozporządzenia nr 1408/71 nie może przynosić uszczerbku rozwiązaniu wynikającemu z ewentualnego zastosowania prawa pierwotnego. Stwierdzenie, że przepis krajowy może być zgodny z przepisem aktu prawa wtórnego, w niniejszym przypadku rozporządzenia nr 1408/71, niekoniecznie skutkuje bowiem tym, że ów przepis krajowy znajduje się poza zakresem stosowania postanowień traktatu (wyrok z dnia 16 lipca 2009 r. w sprawie C-208/07 von Chamier-Glisczinski, Zb.Orz. s. I-6095, pkt 66 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 39 W tym właśnie kontekście sąd odsyłający zastanawia się bardziej szczegółowo nad istnieniem w zawisłej przed nim sprawie ograniczenia prawa do swobodnego przemieszczania się, podobnie jak to zostało przyjęte przez Trybunał w wyżej przywołanych wyrokach w sprawie van Munster i w sprawie Engelbrecht.

- 40 Na wstępie należy tymczasem przypomnieć, że wyżej wspomniane wyroki w sprawie van Munster i w sprawie Engelbrecht dotyczyły przypadków zmniejszenia belgijskiej emerytury jednego z małżonków z powodu zastosowania odrębnego współczynnika zamiast współczynnika rodzinnego w następstwie przyznania emerytury lub świadczenia równoważnego drugiemu małżonkowi, a nie, jak w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym, kumulacji belgijskiej renty rodzinnej i niderlandzkiej emerytury otrzymywanych przez tę samą osobę.
- 41 W konsekwencji przyjętego w tych wyrokach rozwiązania nie można zastosować w sytuacji takiej jak będąca przedmiotem postępowania głównego.
- 42 Ponadto, jakkolwiek w braku harmonizacji na poziomie Unii przepisy prawne każdego państwa członkowskiego muszą określać warunki przyznania świadczeń z dziedziny zabezpieczenia społecznego, niemniej jednak państwa członkowskie zobowiązane są przy wykonywaniu tej kompetencji przestrzegać prawa Unii (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie von Chamier-Glisczinski, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 43 W tym względzie, odnosząc się do przywoływanych przez sąd odsyłający postanowień prawa pierwotnego, wystarczy przypomnieć, że art. 45 TFUE wyraża podstawową zasadę, zgodnie z którą działania Unii obejmują między innymi zniesienie przeszkód w zakresie swobodnego przepływu osób (wyrok z dnia 26 stycznia 1999 r. w sprawie C-18/95 Terhoeve, Rec. s. I-345, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 44 W rezultacie prawo Unii stoi na przeszkodzie jakimkolwiek przepisowi krajowemu, który – nawet jeżeli jest stosowany bez dyskryminacji ze względu na przynależność państwową – może zakłócać lub czynić mniej atrakcyjnym korzystanie przez obywateli wspólnotowych z podstawowych swobód zagwarantowanych traktatem (wyrok z dnia 1 kwietnia 2008 r. w sprawie C-212/06 Gouvernement de la Communauté française i Gouvernement wallon, Zb.Orz. s. I-1683, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 45 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem tego rodzaju przepisy krajowe mogą być dopuszczalne jedynie pod warunkiem, że służą one osiągnięciu celu leżącego w interesie ogólnym, są właściwe dla zapewnienia realizacji tego celu oraz nie wykraczają poza to, co jest konieczne dla jego osiągnięcia (ww. wyrok w sprawie Gouvernement de la Communauté française i Gouvernement wallon, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 46 A zatem do sądu krajowego należy dokonanie oceny zgodności rozpatrywanego tu uregulowania krajowego z wymogami prawa Unii poprzez sprawdzenie, czy belgijski przepis zapobiegający kumulacji, który wprawdzie stosowany jest bez rozróżnienia zarówno do obywateli tego państwa, jak i do obywateli innych państw członkowskich, nie prowadzi w rzeczywistości do tego, że zainteresowany znajduje się w gorszym położeniu niż osoba, której sytuacja nie wykazuje żadnych elementów transgranicznych, i – w razie stwierdzenia w niniejszym przypadku takiego niekorzystnego skutku – poprzez rozważenie, czy omawiany przepis krajowy jest uzasadniony obiektywnymi względami i czy jest on proporcjonalny do uzasadnionego celu realizowanego przez prawo krajowe.
- 47 W świetle ogółu powyższych uwag odpowiedź na przedstawione pytania winna brzmieć:
- artykuł 46a rozporządzenia nr 1408/71 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie stosowaniu przepisów państwa członkowskiego, zgodnie z którymi renta rodzinna pobierana w tym państwie podlega obniżeniu w następstwie podwyższenia emerytury pobieranej na podstawie ustawodawstwa innego państwa członkowskiego, z zastrzeżeniem poszanowania wymogów określonych w art. 46a ust. 3 lit. d) tego rozporządzenia;

— artykuł 45 TFUE należy interpretować w ten sposób, że również on nie stoi na przeszkodzie stosowaniu takich przepisów krajowych, pod warunkiem że nie prowadzą one do tego, iż zainteresowany będzie znajdował się w gorszym położeniu niż osoba, której sytuacja nie wykazuje żadnych elementów transgranicznych, i – w przypadku stwierdzenia takiego niekorzystnego skutku – pod warunkiem że przepisy te są uzasadnione obiektywnymi względami i są proporcjonalne do uzasadnionego celu realizowanego przez prawo krajowe, czego weryfikacja leży w gestii sądu odsyłającego.

W przedmiocie kosztów

⁴⁸ Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty strony w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 46a rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, zmienionego i zaktualizowanego rozporządzeniem Rady (WE) nr 118/97 z dnia 2 grudnia 1996 r., zmienionym rozporządzeniem (WE) nr 1386/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 czerwca 2001 r., należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie stosowaniu przepisów państwa członkowskiego, zgodnie z którymi renta rodzinna pobierana w tym państwie podlega obniżeniu w następstwie podwyższenia emerytury pobieranej na podstawie ustawodawstwa innego państwa członkowskiego, z zastrzeżeniem poszanowania wymogów określonych w art. 46a ust. 3 lit. d) tego rozporządzenia.

Artykuł 45 TFUE należy interpretować w ten sposób, że również on nie stoi na przeszkodzie stosowaniu takich przepisów krajowych, pod warunkiem że nie prowadzą one do tego, iż zainteresowany będzie znajdował się w gorszym położeniu niż osoba, której sytuacja nie wykazuje żadnych elementów transgranicznych, i – w przypadku stwierdzenia takiego niekorzystnego skutku – pod warunkiem że przepisy te są uzasadnione obiektywnymi względami i są proporcjonalne do uzasadnionego celu realizowanego przez prawo krajowe, czego weryfikacja leży w gestii sądu odsyłającego.

Podpisy